

KR. SVEUČILIŠTE
FRANJE JOSIPA I.

U ZAGREBU.

1874-1899

SPOMENICA

o

25-GODIŠNJEM POSTOJANJU

SVEUČILIŠTA FRANJE JOSIPA I.

u

ZAGREBU.

IZDAO

AKADEMIČKI SENAT KR. SVEUČILIŠTA.

ZAGREB 1900.

TISAK KR. ZEMALJSKE TISKARE.

sljednik kraljević Rudolf s prejasnom svojom suprugom gospodom nadvojvotkinjom Štefanijom i prejasnim gospodinom nadvojvodom Otonom počastio za svoga boravljenja u glavnom gradu Zagrebu dne 10. lipnja 1888. kr. ovo sveučilište. Vječne uspomenice radi navodimo ovdje na pozdravni govor tadanjega rektora T. Smičiklase ovaj odgovor blagopok. prijestolonasljednika Rudolfa:

„Vrlo mi je drago, što mi se pružila prilika, da posjetim ovu visoku školu, te najsrdniji pozdravljam rektora magnifika, profesorski zbor i sve dake. Ovdje Vam je dana prilika, da ljepi stoljeća stari, kulturni jezik s bogatom njegovom književnosti gojite i dalje usavršujete. Ujedno držite uvijek na umu, da previšnje ime, koje ovo sveučilište nosi, osvjetlate, stvarajući ovdje ognjište za uzgoj starih tradicija Vašega naroda, a to su: vjernost i privrženost dinastiji i austro-ugarskoj monarkiji“.

Neopisivim ushitom pozdravivši taj krasni govor ne samo nazočni profesori i daci, već i cio naš narod ponosili se, što mu se na takova usta priznaje stoljetna stara narodna kultura i nepokolebiva vjernost prema prejasnoj dinastiji.

Velikoj milosti Njegova Veličanstva imademo dalje zahvaliti i to, da sveučilište može — kako je na drugom mjestu već napomenuto — odlične kandidate promicati na čast doktorsku „*sub auspiciis Regis*“.

Najsjajniji čas svoga života ipak doživjelo je sveučilište dne 15. listopada 1895. za boravka Njeg. c. i kr. apostolskoga Veličanstva našega premilostivoga kralja Franje Josipa I. u Zagrebu. Kako je dolazak Njegova Veličanstva u prvom redu bio namijenjen otvorenju nekih kulturnih zavoda, nijesmo ni časka sumnjali, da će Njeg. Veličanstvo posjetiti i naše sveučilište. A radost našu uveličavala je misao, da će nam se tijekom pružiti prilika, da lično podastremo Njeg. Veličanstvu prepornice hvala na milostima i osobno zasvjedočimo onaj od vjekova utvrđeni vez vjernosti i odanosti naroda hrvatskoga slavnomu nosiocu kruna.

Tu je radost doživjelo sveučilište dne 14. i 15. listopada 1895.

Dne 14. listopada poklonio se naime akademski senat Njegovu Veličanstvu u banskim dvorovima ovim pozdravnim govorom rektorom dra. Franje Spevca:

„Vaše c. i kr. apostolsko Veličanstvo! Hrvatsko sveučilište odašilje pred svijetlo lice Vašega Veličanstva svoj senat, da se u svoj snjernosti pokloni Vašemu Veličanstvu.“

Velika su dobra i velika je kraljevska milost, koja napunjuje hrvatsko sveučilište čuvstvom harnosti napram Vašemu Veličanstvu.

Po milostivoj odredbi Vašega Veličanstva ovo je sveučilište otvoreno, po velelužnoj dozvoli Vašega Veličanstva ovo se sveučilište ponosi i diši slavnim i sjajnim imenom Vašega Veličanstva i u svakoj je zgodi Vaše Veličanstvo odlikovalo ovo sveučilište svojom očinskom naklonošću.

Virebus unitis, — to je uzvišena deviza Vašega Veličanstva, a među te vires ubraja Vaše Veličanstvo i znanost. Njega pako znanosti zadaća je i ambicija i ovoga sveučilišta, da bi tako i ono doprinosilo k jačanju narodne snage i države.

Preradosna s toga srca daje i akademski senat napose oduška ovoj radosti, u kojoj pliva danas savkoliki Vašemu Veličanstvu vazda vjerni narod hrvatski, znajući, da u njegovoj domovini boravi preljubljeni njegov vladar, pa oduševljeno kliču: Bog poživi, udrži, blagoslovi Vaše Veličanstvo i cijeli prejasni dom! Živio! živio! živio!“

Njegovo Veličanstvo blagoizvoljelo je na to odgovoriti ovo:

„Radujem se i zahvaljavam se akademickomu senatu zagrebačkoga sveučilišta, koje nosi Moje ime, što me usjerava o svojoj vjernosti i odanosti.“

Uvjeren o blagotvornom upliru, što bi ga vršilo na jugu monarkije u srcu kraljevina Hrvatske i Slavonije, rado sam podao svoju ruku, da se u Zagrebu otvori sveučilište a dopustio i to, da sveučilište ovo nosi Moje ime.

Ne mogu dosta toplo preporučiti akademickomu senatu, neka svom snagom uzastoji, da se na sveučilištu udomaćuje pravi i istinski znanstveni i domoljubni duh.

U tom nastojanju pratit će Vas Moja potpuna naklonost, a ni moja čuda ne će propustiti, da Vas u tom po potrebi podupire.*

Zatim su svi članovi akademickoga senata predstavljani Njegov. Veličanstvu, koje je sa svakim po nekoliko riječi blagoizvoljelo progovoriti.

Dne 15. listopada udostojalo je Njegovo Veličanstvo svojim posjetom usrećiti sveučilište. Točno u 11 sati dovezlo se sa sjajnom svitom pred sveučilišnu zgradu, gdje ga je rektor s akademickim senatom i profesorima smjerno dočeka, i uz burno klicanje đaka, od kojih su mnogi bili u narodnom gala-odijelu, otpratio u sveučilišnu aulu. U auli je Njegovo Veličanstvo pod lijepo udešenim baldakinom zauzelo mjesto.

Stupivši akademicki senat pred Njegovo Veličanstvo, izrekao je rektor dr. Franjo Spevec pozdravnu besjedu, kojom je očitovao vanrednu radost, što je Njegovo Veličanstvo svojim posjetom odlikovalo hrvatsko sveučilište, kojemu će taj posjet ostati nezaboravnim.

Na to je Njegov. Veličanstvo blagoizvoljelo odgovoriti ovo: *„Kako sam došao u ove dvorove, posvećene njegovanju znanosti, te Vam se srčno zahvaljujem na oduševljenom dočeku.*

Akademickim građanima ove visoke škole dao bi činski savjet, da se znanostima posvećuju svim čarim mladosti, da kasnije bogata znanja i prosvjetljena duha znatno stupiti u javan život. Duhovna, kojoj će trebati Vaša služba, otkrije to od Vas vjernih i odanih svojih sinova. Alma mater Francisco-Josephina vivat, floreat et crescat.*

Oduševljenje, kojim su pozdravljene te kraljevske riječi, ne da se opisati. Cijelom dvoranom vladalo je nekoliko časova neprestano ushićeno klicanje.

Njegovo je Veličanstvo blagoizvoljelo do 10 sata ostati u sveučilištu, pitajući za prilike sveučilišta, i izrazujući svoju radost i zadovoljstvo nad oduševljenim dočekom. Prije odlaska svoga blagoizvoljelo je na molbu rektorovu vlastoručno potpisati svoje ime u spomenicu, koju sveučilište kao najdragocijeni dokaz kraljevske blagonaklonosti čuva; a zatim je, praćeno istim burnim klicanjem, ostavilo sveučilište.

Taj prethodni posjet odgovara sasvim znamenitom događaju, kad je Njegovo Veličanstvo prije 26 godina za svoga sličnoga boravka u Zagrebu blagoizvoljelo izreći životvorno slovo o utemeljenju sveučilišta.

1) Razdoblje povjesti sveučilišta. Prema svemu ovomu mogli bismo povjest sveučilišta podijeliti u četiri perioda: u prvom se pripravlja i rađa sveučilište, u drugom se ono otvara, u trećem se razvija i popunjuje, a u četvrtom se reformira.

Prvi period nastaje zapravo onim momentom, kad je prije dva vijeka našem narodu obećano sveučilište. No mi ne ćemo tako daleko posegnuti, jer držimo, da se tek s pripravljenom organizatornom osnovom počinje prava povjest sveučilišta; a ta je osnova položena zakonom o utemeljenju sveučilišta od god. 1869., koji je stvoren za banovanja *Levina baruna Ranha*.

U drugom se periodu odigrava najvažniji i najsvečaniji događaj, otvorenje sveučilišta god. 1874. po *banu Ivanu Mažuraniću* kao zastupniku Njegova Veličanstva. U to razdoblje pada i provedba zak. članka o uređenju sveučilišta, popunjavanje mudroslovnoga fakulteta matematičko-prirodoslovnim odsjekom, i neke odluke, kojima je sveučilište s najvišega mjesta počašćeno.

Treći period donosi sveučilištu za banovanja *Ladislava grofa Pejačevića* farmaceutički tečaj i opskrbljuje ga stvarnim potrebama, od kojih u prvom redu spominjemo veliku udobnu zgradu, u koju je sveučilište smješteno, i podigne posebnu domu za kemički laboratorij.

U četvrtom se periodu osniva i dovršuje velikim troškom zemaljskim botanički vrt; uređuju se seminari kao nužna sredstva dubljega znanstvenoga napretka, stvaraju se nove profesorske stolice, provoda velika reforma ustrojnoga zakona, proširuje sveučilište šumarskim tečajem, a pristupa i priprava za otvorenje medicinskoga fakulteta. Sav taj bujni i raznoliki život, kojim se donekle organizacija sveučilišta u tri fakulteta dovršuje, pripada vladavini *banu Dragutinu grofu Khuen-Hedervirya*.

Tako živim kao i pokojnim glavarima zemaljskim prinosi sveučilište i kod te prilike najsmjerniju hvalu na velikoj pri-

PRAVOSLOVNI I DRŽAVOSLOVNI FAKULTET.

Poput bogoslovnoga fakulteta imalo je sveučilište odmah s početka potpuno uređeni i pravoslavni i državoslovni fakultet.

Kad je god. 1776. carica i kraljica Marija Terezija preustrojila naučni sustav u Ugarskoj i Hrvatskoj, uređila je u kr. akademiji znanosti i juridički fakultet.

Pravoslavna akademija, odgovarajući ustrojem, načinom i ispitnim sustavom svojim potpuno sveučilišnim juridičkim fakultetima, zamijenila je samo svoje ime tako, da je pravoslavni i državoslovni fakultet mogao odmah stupiti u život.

Kr. pravoslavna akademija imade kao preteča juridičkoga fakulteta svoju stoljetnu historiju. God. 1607. osnovali su naimo jezuiti prvu višu školu u Zagrebu, koja se tijekom vremena prometrula u kr. akademiju znanosti. Car i kralj Leopold priznao je toj akademiji g. 1669. poveljom sva prava i povlastice, koje su imala i vršila sveučilišta; ali do ustroja sveučilišta žalibože ipak ne dođe.

Godine 1850. bude u povodu ponovnoga preustrojenja filozofski tečaj akademije prenesen u višu gimnaziju, a ona sama postade stručnim učevnim zavodom za pravnike i dobi ime kr. pravoslovne akademije. Godine 1868. raširen je trogodišnji tečaj njezin u četverogodišnji, a god. 1871. ukinuti su u njoj polugodišnji i godišnji ispiti, koji su do onda postojali — čime je pravoslavna akademija posve izjednačena s juridičkim fakultetima na sveučilištima.

Kr. pravoslavna akademija uspješno je djelovala na obrazovanost viših razreda naroda hrvatskoga, odgojivši znatan broj muževa u svakom obziru znamenitih i za opće dobro zaslužnih, te će joj se za to u povjesti spominjati ime, dok bude ljudi, koji će htjeti i znati cijeniti zasluge stečene na polju više duševne prosvjete.

Čitav duševni pokret oko ustrojenja sveučilišta potjecao je iz pravoslovne akademije. Njezin mnogogodišnji direktor pok. *dr. Pavlo Muhic*, pak onda kratko vrijeme njegov nasljednik pok. *Matija Mesic* zajedno s profesorskim zborom u prečestim su prilikama molili i sabor i kr. zemaljsku vladu, da se sveučilište uredi i otvori. Mnogobrojne njihove predstave bijahu u mnogom obziru pobudom, da se pristupilo k urođivanju i konačnom oživotvorenju sveučilišta.

Kad se pak radilo o svečanom otvorenju sveučilišta, bijaše pravoslavna akademija središtem, u kojem se mislilo i radilo o svim priprezama, te je njoj kao jedinjoj višoj školi akademičkoj bila namijenjena častna zadaća, da stari zavod spoji s novim.

Po tom je pravoslavna akademija za pravoslavni i državoslovni fakultet u prvom redu, a onda i za samo sveučilište pezuamenita kao preteča, bez koje se ni sveučilište ne bi tako brzo bilo moglo osnovati.

Kako je već naučni ustroj fakulteta pravoslav. i državoslovnoga prikazan u općenitom dijelu, preostaje, da se u razvitku fakulteta osvrnemo poglavito na ispitni sustav.

Od propisa, koje je sveučilište od pravoslovne akademije pridržalo, spominjemo prije svega teoretičko državne ispise. Ništa nije bilo prirodnije, nego da se pravno-povjesni teoreti.

državni ispit, zatim sudstveni i državo-znanstveni ispit preuzmu od akademije, pošto su oni na isti način bili uređeni kao u juridičkim fakultetima cislatavskih sveučilišta.

O zakonu se o ustrojstvu sveučilišta samo općenito navodi, da se državni ispiti u sveučilištu po dojučašnjim propisima polažu, dok je kasnije naredbom kr. zemaljske vlade od 24. travnja 1876. izdan potanji *propis o teoretičkim državnim ispitima* za pravnike.

Sustav je te ispise i kod nas razdijelio prema zahtjevu znanosti u historičko-državni, pozitivno-pravni (sudstveni) i državoslovno-znanstveni. Glavni su predmeti historičkoga državnoga ispita rimsko i kanoničko pravo, koje ne sastoji samo od katoličkoga crkvenoga prava, već mu se priključuje i grčko-istočno crkveno pravo i opća pravna povjest u savezu s hrvatskom povjedu.

Drugi sudstveni teoret. državni ispit opseže pravo civilno, kazneno, mjenbeno i trgovačko, te građanski i kazneni postupnik, kako za našu domovinu vrijede; a treći državo-znanstveni državni ispit opseže napokon narodnu ekonomiju, financijsnu znanost i statistiku austro-ugarske monarhije s osobitim obzirom na kraljevine Hrvatsku i Slavoniju.

Pravno-povjesni državni ispit mogao se praviti samo u onom sveučilištu, u kojem kandidat za vrijeme ispita bijaše imatrikuliran, dok su sudstveni i državoslovno-znanstveni državni ispit mogli kandidati polagati i pred ispitnim povjerenstvima drugih sveučilišta.

Kandidat, reprobiran na prvom državnom ispitu, mogao je ispit praviti na koncu petoga semestra, te se mogao privremeno upisati u prvo poljeće treće godine, koje mu se također ubrojilo u četverogodište, ako je ispit u tom roku načinio. Kandidati pak, koji u tom roku nijesu uspjeli na ispitu, ili, koji su prvi put otpuđeni na opetovanje u srpanjskom roku, izgubili su godinu.

Kandidati, reprobirani na drugom i trećem državnom ispitu, mogli su ispit opetovati istom nakon tri mjeseca.

Propis, da reprobirani kandidat može ponavljati ispit u trećoj godini na koncu prvoga semestra, preinačen je poslije

naredbom kr. zemaljske vlade od 22. lipnja 1887. tako, da se u srpanjskom ili listopadskom roku reprobirani kandidat pripušta k opetovanju ispita tek nakon godinu dana, dakle u daljnjem srpanjskom roku.

Prije položenja ispita ne može se takav kandidat upisati u treću godinu.

Napokon je na osnovu zakona od 6. listopada 1894., kojim je poglavito reformiran teoretički pravno-povjesni državni ispit, izdala kr. zemaljska vlada provedbenu naredbu od 1. srpnja 1895. o uređenju teoretičkih državnih ispita.

Pošto je u glavnom promjena o državnim ispitima razložena već u općenitom dijelu, osvrnut ćemo se ovdje samo potanje na ustanove pomenute naredbe.

Ponajprije mogu sva četiri teoretička državna ispita bez razlike pripadnosti pred ispitnim povjerenstvom u Zagrebu zakone redom polagati svi pravnici, koji su potrebni broj semestara slušali u kojem ugarskom ili austrijskom sveučilištu prema odnosnim propisima.

Zatim se rečenom naredbom ide na ruku hrvat-ugarskim nedržavljanima, dozvoljujući im, da mjesto I. i II. pravno-povjesnoga državnoga ispita polažu na koncu četvrtoga ili početkom petoga poljeća jedan samo pravno-povjesni državni ispit (po prijašnjem propisu), koji obuhvata materijal I. i II. državnoga ispita (osim hrvat-ugar. privatnoga prava).

Mjesto opće pravne povjesti ispituje se na I. pravno-povjesnom državnom ispitu pravna povjest slavenskih i germanskih naroda.

Prvi se pravno-povjesni državni ispit polaže u srpanjskom roku u prvoj polovici mjeseca, a drugi u drugoj polovici mjeseca; u istom se razdoblju polažu oba ta ispita u listopadskom roku. Poslije tih rokova obdržavaju se pravno-povjesni državni ispiti za hrvatsko-ugarske nedržavljane.

U druge se potankosti, uređene tom naredbom kr. zem. vlade, ne možemo upustiti, jer se tiču manje više unutarnjega djelokruga ispitnih povjerenstva.

Konačno je naredbom kr. zem. vlade od 13. srpnja 1898. dozvoljeno kandidatima, reprobiranim na I. i II. pravno-po-

vjesnom državnom ispitu u srpanjskom roku ponoviti ispit u listopadskom roku iduće škol. godine, ako im nije dulji rok za opetovanje ispita bio određen.

Marijivost i napredak u naucima imaju pravnici još dokazati i *kolokvijima*, koji se iz pojedinih predmeta obavljaju na izmaku semestra. Ovi su ispiti obvezatni samo za pravnike, koji uživaju stipendij ili žele od plaćanja naukovine oprošteni biti. Svjedodžbe, što ih izdavaju profesori o kolokvijima, imaju se u svakom obziru smatrati privatnima.

Po prijedlogu profesorskoga zbora odredila je kr. zemaljska vlada naredbom od 24. travnja 1876., da pravnici u pomenutu svrhu imaju kolokvirati iz dva glavna predmeta, od kojih se svaki najmanje po četiri sata u tjednu predaje. Ovaj je propis poslije modificiran naredbom kr. zemaljske vlade od 6. ožujka 1881., po kojoj su pravnici III. i IV. godine dužni položiti jedan kolokvij iz glavnoga predmeta juridičke struke, a drugi iz državoslovne struke.

Ovi kolokviji treba da budu načinjeni barem s dobrim uspjehom.

Pravoslavni i državoslovni seminar uveden je na ovom fakultetu naredbom kr. zemaljske vlade od 14. lipnja 1886., kojom je ujedno potvrđen privremeni statut o uređenju i upravi seminara, izrađen od profesorskoga zbora. Statut usvaja u glavnom uređenje sličnih pravoslovnih i državoslovnih seminara u cislitavskim sveučilištima, pominje bečkoga, no prilagođuje ih našim posebnim prilikama i potrebama.

Zadaca je pravoslovnoga i državoslovnoga seminara, da pomaže učvrstiti i proširiti znanje, stečeno u predavanjima, da upućuje slušače, kako će samostalno znanstveno raditi — i da ih pripravi, koliko je to moguće, za pravoslovnu i za državoslovnu praksu.

Seminar je razdijeljen u odjele, koji se otvaraju svakoga semestra po strukama i prilikama fakulteta. Pojedini su odjeli na čelu javni redoviti ili izvanredni profesori zastupanih struka.

Seminarske vježbe ili su usmena predavanja i tumačenja (*conversatoria, disputatoria, practica etc.*) ili pak pismene radnje;

ali sve vježbe treba da imaju za svako polje neku zaokruženu cjelinu.

U seminare mogu biti primljeni kao pravi članovi jedino redoviti slušači pravoslovnoga i državoslovnoga fakulteta, ako se iskažu, da su s uspjehom slušali glavna predavanja one struke; no mogu se iznimno primiti i takovi redoviti slušači, koji pismenim ili usmenim ispitom zasnajduće znanje, potrebno za uspješni rad u seminaru.

Članovi seminara dužni su redovito dolaziti i raditi u seminarskim vježbama te pomno izradivati pismene zadatke.

Vježbe u seminaru računaju se pravi članovima u propisani minimum sati, što ga imaju slušati u tjednu, a svjedodžba ravnatelja seminara, da je slušač uspješno radio u seminarskim vježbama, naknadije kolokvij iz one struke.

Za nagrađivanje seminarskih radnja određeno je 10 godišnjih nagrada po 40 forinti, koje podjeljuje na prijedlog predstojnika seminar. odjela kr. zemaljska vlada.

Pravoslavni i državoslovni seminar stupio je u život zimskim semestrom 1886/87. Radilo se od toga vremena u ovim odjelima: seminar za rimsko pravo (predstojnik kr. javni redoviti profesor dr. Aleksandar Egersdorfer), pravno-povijesni seminar (kr. javni redoviti profesor dr. Franjo Spevec), seminarske vježbe iz prava katoličke crkve (kr. javni redoviti profesor dr. Luka Marjanović), seminar za opće austrijsko građansko pravo (kr. javni redoviti profesor dr. Konstantin Vojnović), seminarske vježbe iz političke ekonomije i financijske znanosti (kr. javni redoviti profesor dr. Blaž Lorković) i statistički seminar (kr. javni redoviti profesor dr. Fran Vrbanić). Neka bude ovdje spomenuto, da su se uz druga praktična kolegija redovito svake godine (i to prije i poslije uvođenja seminara) držale praktične vježbe iz kaznenoga prava (*practicum criminale*: kr. javni redoviti profesor dr. Janko Čakanec) i praktične vježbe iz mjenbenoga prava (*practicum cambiale*: kr. javni redoviti profesor dr. Fran Vrbanić).

Instituciji seminara bilo se boriti s velikim teškoćama te ona do sada nije mogla na ovom fakultetu uznapredovati, kako bi to bilo željeti. Glavnom zaprekom njezinu razvitku bila

je nestalica posebne biblioteke. S toga i nastoji profesorski zbor od uvođenja seminara brižno, da se uredi valjana seminarska biblioteka, a kr. zemaljska vlada to nastojanje blagovoljno podupire.

Godine 1886. dozvolila je ona 200 for. za nabavu najvažnijih priručnih knjiga, a za buduće odredila je godišnjih 100 for. za popunjavanje seminarske biblioteke. Od god. 1896. potvrdila je rečenu dotaciju na 250 for., a iste godine dozvolila je na molbu dekanata za potrebe seminarske biblioteke 300 for. od svote, uvrštene u zemaljski proračun za nagradu najboljih seminar-skih radnja. I godine 1897. i 1898. dozvolila je ona po 300 for. preko stalne godišnje potpore u rečenu svrhu.

Kako se od god. 1887. nabavljaju knjige prema potrebama seminara, a vlada tu nabavu blagohotno podupire — ima nade, da će doskora biti uklonjena glavna zapreka valjanom razvoju seminara na ovom fakultetu.

Ustrojni zakon određuje za slušače prava ove nauke: rimsko pravo, opća pravna povjest, enciklopedija prava i državoslovnih znanosti, hrvatsko-ugarsko privatno pravo, filozofija prava, crkveno pravo katoličke i grčko-istočne crkve, hrvatsko-ugarsko državno pravo, pravo građansko i kazneno, ekonomija i financijska znanost, kazneni postupnik i građanski postupnik ujedno s postupnikom u neparčnim poslovima, trgovačko, mjenbeno i pomorsko pravo, ustavna i upravna politika i statistika austro-ugarske monarhije s osobitim obzirom na statistiku trojredne kraljevine.

No za svaku od ovih disciplina nije sistematizirana posebna katedra, nego je jedna profesorska stolica obuhvatala više predmeta.

Tako je katedri opće pravne povjesti pridodana enciklopedija i metodologija prava, katedri građanskoga postupnika hrvatsko-ugarsko privatno pravo, katedri kaznenoga prava filozofija prava, katedri hrvatsko-ugarskoga državnoga prava opće državno i međunarodno pravo, katedri ekonomije i financijske znanosti ustavna i upravna politika, i katedri statistike trgovačko i mjenbeno pravo. Međutim je god. 1894. od katedre građanskoga postupnika odijeljeno hrvatsko-ugarsko privatno pravo te priključeno

katedri pravne povjesti; a g. 1897. pripojena ustavna i upravna politika katedri upravnoga prava.

God. 1892. ustrojena je prev. riješenjem od 2. prosinca katedra upravnoga prava, a prev. riješenjem od 12. travnja 1897. druga profesorska stolica rimskoga i druga građanskoga prava.

Prvim profesorom rimskoga prava bio je dr. Stjepan Spevec, imenovan 27. travnja 1874. javnim redovitim profesorom. On je u sveučilište prešao s pravoslavne akademije i naučao u fakultetu kao senior do početka god. 1886., kad je imenovan predstojnikom kr. zemaljske vlade, odjela za bogoštovlje i nastavu. Na to je suplenacija rimskoga prava povjerena privatnomu docentu austrijskoga privatnoga prava dr. Aleksandru Eggersdorferu, koji je 13. listopada 1886. imenovan javnim izvanrednim, a 14. siječnja 1891. javnim redovitim profesorom rimskoga prava. Školske godine 1885/86. habilitirao se za rimsko pravo dr. Ivo Mullin, a god. 1897/98. za povjest i institucije rimskoga prava dr. Ivan Strohal i dr. Ljudevit pl. Andrássy, od kojih je potonji 2. veljače 1899. imenovan javnim izvanrednim profesorom druge katedre rimskoga prava.

Profesorsku stolicu opće pravne povjesti i enciklopedije i metodologije prava zapremio je od otvorenja sveučilišta dr. Jaromir Hanel, imenovan 24. kolovoza 1874. javnim redovitim profesorom. Na koncu godine 1880/81. zahvalio se on na profesuri, postavši redovitim profesorom pravne germanske povjesti u češkom sveučilištu u Pragu. Prof. dr. Hanel ostavio je lijepu uspomenu u sveučilištu kao neumoran i odličan suradnik njegov. Poslije njega suplirao je opću pravnu povjest kao i enciklopediju i metodologiju prava u I. i II. semestru 1881/82. i čitavu škol. godinu 1882/83. javni redoviti profesor dr. Josip Plivertić. Godine 1883. osposobio se kao privatni docent za predavanje opće pravne povjesti dr. Franjo Spevec, koji je 5. travnja 1884. imenovan javnim izvanrednim, a 9. veljače 1886. javnim redovitim profesorom rečenoga predmeta. Kad je god. 1892. profesor dr. Franjo Spevec zamijenio svoju stolicu s katedrom građanskoga prava, bila je suplenacija opće pravne povjesti i enciklopedije i metodologije prava opet povjerena prof. dr. Josipu Plivertiću, i to od II. semestra 1891/92. do uključivo II. seme-

stra 1893/94. kao poslije i suplenija samo pravne povjesti u II. sem. 1895/96. i I. sem. 1896/97. Stekavši perovoda kr. zemaljske vlade dr. Milivoj Maurović god. 1894. habilitaciju za opću pravnu povjest, imenovan je 21. kolovoza 1894. javnim izvanrednim profesorom opće pravne povjesti te hrvatsko-ugarskoga privatnoga prava, a 16. travnja 1897. redovitim profesorom istih struka.

Hrvatsko-ugarsko privatno pravo predavao je od početka sveučilišta dr. Aleksandar pl. Breztyenszky, imenovan u redu prvih sveučilišnih profesora 27. travnja 1874. javnim redovitim profesorom građanskoga postupnika, kojemu je, kako smo prije napomenuli, pripojeno bilo hrvatsko-ugarsko privatno pravo. I on je prešao s pravoslovne akademije u sveučilište kao drugi najstariji profesor. Kad je prev. riješenjem od 7. ožujka 1894. stavljen u stanje mira, imenovan je istim riješenjem dr. Josip Šilović javnim redovitim profesorom građanskoga parbenoga i izvanparbenoga postupnika i hrvatsko-ugarskoga privatnoga prava. Međutim je još iste godine dr. Josip Šilović riješen da predaje hrvatsko-ugarsko privatno pravo, koje je na osnovu prev. riješenja od 21. kolovoza 1894. preuzeo dr. Milivoj Maurović.

Katedra *pravne filozofije i kaznenoga prava i postupnika* nije bila s početka popunjena profesorom, nego ju je god. 1874/75. docirao dr. Napoleon pl. Spun-Stržić. Godine 1875. habilitirao se za kazneno pravo i kazneni postupnik i pravnu filozofiju dr. Janko Čakanović, kojemu je za te predmete bila povjerena i suplenija u škol. godini 1876/77. Dne 14. listopada 1877. imenovan je dr. Čakanović javnim izvanrednim, a dne 4. prosinca g. 1881. javnim redovitim profesorom kaznenoga prava i postupnika i pravne filozofije. God. 1890. podijeljena je kr. sudb. pristavu dru. Josipu Šiloviću venia legendi za kazneno materijalno pravo, koje je docirao do imenovanja svoga za redovitoga profesora građanskoga postupnika. Kad je međutim god. 1897. na vlastitu molbu prešao dr. Janko Čakanović u mir, preuzeo je profesor dr. Josip Šilović uz prev. odobrenje od 12. travnja 1897. stolicu kaznenoga prava i postupnika i pravne filozofije.

Kanoničko pravo katoličke i grčko-istočne crkve predaje od početka do danas profesor dr. Luka Marjanović, imenovan

24. kolovoza 1874. javnim izvanrednim, a 5. studenoga 1876. javnim redovitim profesorom iste struke. I on je prešao s pravoslovne akademije u sveučilište.

Dr. Josip Plaverić habilitirao se dne 21. listopada 1874. najprije za *opće državno i međunarodno pravo*, a dne 9. travnja 1875. za *hrvatsko-ugarsko državno pravo*. Iste je on predmete škol. godine 1875/76. također supliroo. Dne 30. rujna 1876. imenovan je on za tim javnim izvanrednim, a 16. kolovoza 1880. javnim redovitim profesorom općega i hrvatsko-ugarskoga državnoga prava te međunarodnoga prava. Godine 1895. habilitirao se dr. Hugo Štapanić za opće državno pravo.

Stolica *građanskoga prava* povjerena je bila od 24. kolovoza 1874. kao javnomu redovitomu profesoru, dru. Konstantinu Vojnoviću knezu Užškomu. Godine 1879. habilitirao se za istu struku dr. Aleksandar Eggersdorfer, koji ju je budi kao privatni docentat budi kao suplenat u više maha predavao, dok nije postao javnim profesorom rimskoga prava. Po umirovljenju profesora dra. Konstantina kneza Vojnovića u god. 1891. postavljen je za zimsko poljeće 1891/92. suplentom austrijskoga privatnoga prava dr. Nikola pl. Tomašić, koji međutim civilnoga prava dalje predavao nije, jer je postao profesorom drugoga predmeta. U povodu te posljednje promjene predana je prev. odobrenjem od 21. travnja 1892. profesorska stolica građanskoga prava redovitomu profesoru opće pravne povjesti dru. Franji Spercu. Školske godine 1896/97. dobio je veniam legendi za opće austrijsko civilno pravo dr. Mirko Kofatić, a god. 1897/98. dr. Mihajlo Zolbow.

Druga ustrojena katedra građanskoga prava nije popunjena.

Stolicu *ekonomije i financijske znanosti* kao i *ustavne i upravne politike* zauzeo je dr. Blaž Lorković, koji je 27. travnja 1874. imenovan javnim redovitim profesorom političkih znanosti. I dr. Lorković je pripadao među onu trojicu profesora juridičkoga fakulteta, koji su najprije imenovani na tom fakultetu, te su s pravoslovne akademije prešli u sveučilište. Školske god. 1887/88. osposobio se kao privatni docentat za nauku narodnoga gospodarstva i upravu narodnoga gospodarstva dr. Juraj Vrbančić. Po smrti profesora dra. Blaža Lorkovića imenovan

je 21. travnja 1892. dr. Nikola pl. *Tomašić* javnim redovitim profesorom političke ekonomije i ustavne i upravne politike. Potonji je predmet prev. odobrenjem od 12. travnja 1897. odijeljen od katedre narodne ekonomije.

Za *građanski se postupnik* habilitirao god. 1894. dr. Dragutin *Čupović*, koji je — kad je profesor dr. Šilović stolicu građanskoga postupnika zamijenio sa stolicom kaznenoga prava — 12. travnja 1897. imenovan javnim izvanrednim, a 2. veljače 1899. javnim redovitim profesorom rečene struke.

Trgovačko i mjenbeno pravo, statistika austro-ugarske monarhije i opću statistiku predaje od otvorenja sveučilišta dr. Fran *Vrbanić*, imenovan 24. kolovoza 1874. javnim izvanrednim, a 5. studenoga 1876. javnim redovitim profesorom. I on je u sveučilište prešao s pravoslavne akademije.

Katedru *upravne nauke i upravnoga prava* suplitao je profesor dr. Josip *Pliverić* od škol. god. 1894/95. do II. semestra 1896/97., kad je dr. Hugo *Štefanić* 12. travnja 1897. imenovan izvanrednim profesorom upravnoga prava i upravljanja i pomorskoga prava. Po smrti profesora dra. Hugo Štefanića u rujnu god. 1898. povjerena je suplijacija upravnoga prava opet profesoru dru. Josipu Pliveriću.

Napomenuti nam je još, da je profesor dr. Aleksandar pl. *Bresztyenszky* suplitao u II. semestru 1874/75. kazneni postupnik, a profesor dr. Milivoj *Maturović* u I. i II. semestru 1895/96. i u I. semestru 1896/97. rimsko pravo. Profesor dr. Fran *Vrbanić* predavao je osim svojih redovitih predmeta u II. semestru 1874/75. i u II. semestru 1875/76. upravno zakonostrojstvo.

Osim toga naučali su se u fakultetu još ovi neobvezatni predmeti: sudbeno liječništvo, državno računostrojstvo i praktična narodna ekonomija.

Sudbeno liječništvo docirao je od otvorenja sveučilišta do svoje smrti dr. Hinko *Sachs*, koji je taj predmet već na pravoslavnoj akademiji od god. 1849/50. predavao. Za to svoje dugotrajno dociranje odlikovan je bio redom Franje Josipa. Umro je god. 1888. Za isti predmet kao i *zdravstveno zakonarstvo* stekao je god. 1888. veniam legendi profesor primateljstva i predstojnik primaj. učilišta dr. Antun *Loßmayer*. God. 1892. imenovan je

on honoriranim docentom; a kad je zakonom od 6. listopada 1894. honorirana docentura ukinuta, postade on god. 1895. učiteljem sudbene medicine.

Državno računostrojstvo predaje, otkako sveučilište postoji, umir. ravnatelj računar. ureda i kr. savjetnik Dane *Rašić* i to od škol. god. 1874/75. kao honorirani docent, a na osnovu preinačenoga sveučilišnoga zakona od škol. god. 1894/95. kao učitelj. I Dane Rašić prešao je u sveučilište s pravoslavne akademije, gdje je svoj predmet od god. 1870. docirao.

Konačno je za neobligatnu struku *praktične narodne ekonomije* postavljen god. 1897. dr. Vjekoslav pl. *Kovácský* učiteljem.

Od preth. profesora i docenata, koji su pri otvorenju sveučilišta bili, učiteljuju još u fakultetu javni redoviti profesori dr. Fran *Vrbanić*, dr. Luka *Marjanović* i dr. Josip *Pliverić*, koji po tom zajedno sa sveučilištem slave 25-godišnjicu svoga službovanja u sveučilištu.